

Waterbodembelid: Hoe lang is de weg naar een samenhangend beleid?

Inleiding

De in dit artikel geschetste visie is verwoord bij het VNA-symposium 'waterbodems' op 29 september 1988.

Hierbij werd auteur geacht namens 'het bedrijfsleven' het woord te voeren, in dit geval als voorzitter van de Stuurgroep Water van het Bureau Milieu en Ruimtelijke Ordening van VNO en NCW (BMRO). Hierbij moet echter wel worden aangetekend dat het uiterst moeilijk is om namens alle bedrijven een visie te geven.

IR. J. VOSKAMP
Voorzitter van de Stuurgroep
Water van het Bureau Milieu en
Ruimtelijke Ordening van
VNO/NCW

Individuele bedrijven zijn namelijk in de eerste plaats geneigd hun eigen belangen na te streven. De hieronder weergegeven visie houdt in ieder geval in dat over de materie in breder verband is nagedacht, niet alleen doordat vertegenwoordigers van meer branches van bedrijven erbij werden betrokken, maar óók dat de problematiek zo goed mogelijk geplaatst is in de integrale context van milieubeleid en milieubeheer zoals die door het Bureau in de loop der jaren is geformuleerd. In hoofdzaak zullen de onderwerpen normstelling en financiering worden behandeld.

Algemene opmerkingen

a. Het waterbeleid heeft zich tot voor kort gekenmerkt door een redelijke evenwichtigheid en consistentie in beleidsformulering en de uitvoering van het beleid. Het bedrijfsleven zou de verworvenheden in dezen niet gaarne verloren zien gaan.

b. Het bedrijfsleven is in vele gevallen allang niet meer de grootste watervervuiler, zoals uit bijgaande tabel blijkt. Voor de samenstelling ervan is gebruik gemaakt van een aantal overheidsdocumenten (zie het literatuuroverzicht). Hieruit blijkt bijvoorbeeld dat de toevoer naar het water van zware metalen uit Nederlandse diffuse bronnen in 1985 een factor 3 hoger ligt dan die van de Nederlandse industrie. Aan import kwam 30 maal zoveel aan zware metalen Nederland binnen dan de Nederlandse industrie loosde. Dit is een logisch gevolg van de enorme saneringen die de industrie in de periode 1975-1985 heeft doorgevoerd. Voor zware metalen en

Voordracht gehouden tijdens het NVA-symposium over de problematiek van de verontreinigde onderwaterbodems op 29 september 1988 te Breda.

Samenvatting

De minister van Verkeer en Waterstaat lijkt de waterbodembroblematiek tot een speerpunt van haar beleid te willen maken. Daarbij is sprake van een veelheid aan beleidsvoornemens die alle gemeen hebben dat opnieuw met name de bedrijven in belangrijke mate worden aangesproken.

Voor de sanering gebruikt de minister ten onrechte de voor andere doeleinden bijeengebrachte bestemmingsheffing van de WVO. Een gepaste prioriteitstelling op rijksniveau, zowel uit oogpunt van integraal milieubeleid, saneringsurgentie en financiering wordt uit de weg gegaan.

Het principe 'de vervuiler betaalt' wordt onjuist toegepast. Bij het waterbodembelid zou ter wille van de integrale beleidssamenhang aansluiting moeten worden gezocht bij de Interimwet Bodemsanering en de Wet Bodembescherming, zowel wat betreft financiering als normstelling. Dit betekent: financiering uit algemene middelen met waar mogelijk kostenverhaal op degene door wiens onrechtmatige daad een te saneren verontreiniging is ontstaan. Aangezien volgens het Saneringsprogramma Waterbodembelid 1988-1989 verhaal op de daders niet mogelijk is, blijft alleen financiering uit algemene middelen over.

Enige verworvenheden van het waterbeleid (functiegerichte normstelling) moeten bij het beleid niet uit het oog worden verloren. Een internationaal afgestemd effect- en brongericht beleid moet tot stand worden gebracht.

organo-halogeenvverbindingen gaat het om reducties van respectievelijk 90 en 92%.

c. Ik ben van mening dat het tijd wordt dat met name de diffuse bronnen met kracht worden aangepakt. Het is teleurstellend dat in het Rijn Actieprogramma de aanpak hiervan op het tweede plan staat.

d. Hoewel het bedrijfsleven vandaag de dag méer is c.q. wordt betrokken bij normstelling in het algemeen, is de opstelling van de overheden bij de uiteindelijke beslissing niet zelden te academisch, te idealistisch en/of te dogmatisch, waarbij het punt 'wie zal dat betalen' te vaak onderbelicht blijft of zelfs in 't geheel geen rol speelt.

e. Bij beoordeling en sanering van waterbodembelid zal aansluiting worden gezocht bij de Interimwet Bodemsanering en de Wet Bodembescherming.

Dat lijkt mij een goede zaak, met name omdat in het kader van de IBS de toetsingscriteria redelijk ontwikkeld zijn en omdat met bodemsanering inmiddels ervaring is opgedaan.

f. Het bedrijfsleven ervaart in de praktijk van alledag dat het *voldoen* aan eisen gewoonlijk veel moeilijker is dan het *stellen* van eisen; *niet onwil* maar *onmacht* maakt handhaving soms onmogelijk, zowel

technisch, fysiek als financieel-economisch.

Uitgangspunten voor een aanpak van de problematiek

Zoals altijd zijn er twee aangrijpingspunten, namelijk:

- preventieve benadering;
- curatieve benadering.

Aangezien preventie nooit '100% waterdicht' is en bovendien normen in de tijd verscherpt plegen te worden (wij weten steeds meer of denken dat althans en de detectie-methoden worden steeds beter) zal curatieve actie noodzakelijk blijven.

Als eerste uitgangspunt noem ik:

1. Preventie moet curatieve noodzaak minimaliseren

Het instrument 'vergunning' heeft bewezen in dezen een goed middel te zijn, direct aansluitend bij het principe 'de vervuiler betaalt'. Ik kom daarop terug. Het is mijn stellige overtuiging dat preventie zichzelf betaalt, zij het wellicht niet altijd op de termijn die het bedrijfsleven gewend is in beschouwing te nemen bij de beoordeling van de rentabiliteit van investeringen, vóór- en nadelen van activiteiten in de dagelijkse bedrijfsvoering enzovoort. Milieubeheer en milieuborging

TABEL 1 - Verontreiniging Nederlands oppervlaktewater in 1985. Bron: zie geraadpleegde literatuur.

	Zuurstofbindende stoffen mln i.e.		Zware metalen ton/jr	Organische micro verontreinigingen		Fosfaat ton/jr P	Nitraat ton/jr N
	vóór- zuivering	naar opper- vlaktewater		halogeenv verbindingen	PAK's		
huishoudens bedrijven	14,5	11,3*	250	40	0,2	17.000*	29.130
landbouw	11,3*	11,3*	320*	80	0,2	20.000*	
overige diffuus import	3,5	3,5	31-172 min. 659 9.474	78	170 11.788	2.900* 2.100 51.500	147.200 27.800 334.000

* Is of wordt minder conform gemaakte afspraken of prognoses.

moeten in produkten, processen en installaties worden gedacht en geïntegreerd: van conceptie, via ontwerp en realisatie, tijdens bedrijf en onderhoud, tot na de sloop. Of wel: van vóór de wieg tot en met na het graf.

Het is duidelijk dat preventie moet worden nagestreefd door alle potentiële lozers, direct of indirect, op een bepaald watersysteem, met name de internationale rivieren en de Noordzee.

Een tweede uitgangspunt is dus:

2. *Een internationaal geharmoniseerd effect- en brongericht beleid is vereist*

Als aan deze voorwaarde niet wordt voldaan, blijft het in Nederland 'dweilen met de kraan open', waarbij het water uit de kraan uiteraard de kwalitatieve toets der kritiek niet kan doorstaan en als verlengstuk daarvan óók de waterbodembodem niet. Bovenstroomse landen dienen daarop met kracht te worden aangesproken!

Ten aanzien van de curatieve aanpak is het baggeren om redenen van 'nautisch' beheer qua noodzaak duidelijk bepaald door diepgang van schepen, waterbergingscapaciteit, doorstroomcapaciteit, enzovoort.

Toch blijkt ook hier dat creatief onderzoek een vrijheidsgraad kan verruimen wat bijvoorbeeld leidde tot een nieuwe definitie van 'nautische diepte' en de daaraan gekoppelde 'nautische bodem'.

3. *Bij het baggeren om ecologische redenen dienen functies en aard van het water in de besluitvorming te worden betrokken*

Onder de *functies* van het water versta ik:

- drinkwaterbereiding
- zwemwater
- water voor zalm- respectievelijk karper-achtigen
- schelpdierwater
- landbouwwater
- viswater
- industriewater
- vaarwater.

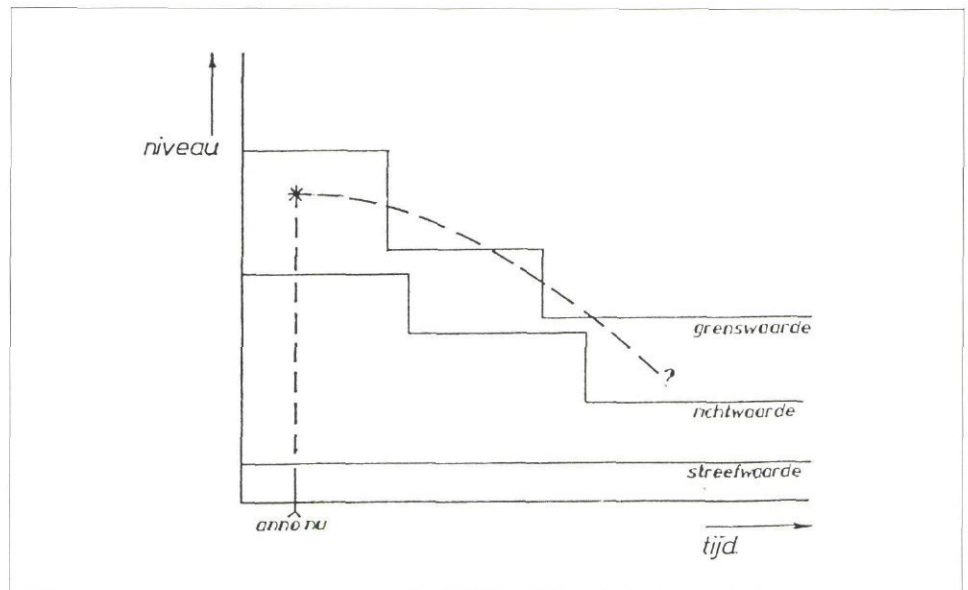
Onder de *aard* van het water versta ik:

- zoet, brak, zout
- getijden, stromend
- stilstaand, open of gesloten.

Aangezien een baggeroperatie op zich het watersysteem (lokaal) ernstig verstoort en verdere verspreiding van verontreinigingen kan veroorzaken, terwijl bovendien de berging elders voor een deel verplaatsing van het probleem betekent, dient mijns inziens een vierde algemeen uitgangspunt te zijn:

4. *Verontreinigde waterbodembodem moet bij voorkeur niet worden verwijderd*

Uiteraard onder de bekende voorwaarde dat geen ernstig gevaar voor de volks-

Afb. 1.

gezondheid en/of het milieu aanwezig is. Omdat dit niet altijd mogelijk zal zijn is een vijfde uitgangspunt.

5. *Voor de berging van verontreinigde baggerspecie moeten voldoende, zorgvuldig gekozen locaties worden vastgesteld*

Hoe zorgvuldig de besluitvorming om te gaan baggeren ook plaatsvindt, zowel om redenen van 'nautisch' beheer, om ecologische redenen en omdat niet alle bagger gereinigd zal kunnen worden, zullen grote hoeveelheden verontreinigde baggerspecie 'elders' moeten worden opgeborgen. 'Elders' wil zeggen locaties waar isoleren en vervolgens beheersen en controleren mogelijk zijn (de bekende IBC-criteria). Zijn die locaties in voldoende mate aanwezig, als tijdelijke of bij voorkeur definitieve bergingsplaats? Het komt mij voor dat in de dagelijkse praktijk hieraan nog wel eens het één en ander schort!

Zijn er zorgvuldig gekozen locaties voorhanden voor de berging van baggerspecie uit bijvoorbeeld het 'Saneringsprogramma Waterbodembodem 1988-1989', aannemende dat ecologische redenen overwegend sterk genoeg zijn om aan de baggeroperatie te beginnen? Heeft een integrale afweging van belangen plaatsgevonden? Wat is het werkelijke rendement voor het milieu? Ik acht het veelzeggend dat óók de Raad van de Waterstaat vraagtekens heeft gezet bij de saneringsurgentie van de aangewezen locaties.

Met betrekking tot de berging van baggerspecie weet ik uit eigen praktijk dat diverse reële opties voor berging ten offer vallen aan het zogenaamde NIMBY-syndroom, *Nöt In My Back Yard*. Een verschijnsel dat in dit verband zorgen

baart, is dat niet alleen internationale grenzen als gevolg van het overheidsbeleid dreigen dicht te gaan, maar óók provinciegrenzen en zelfs gemeentegrenzen dreigen te worden gesloten!

6. *Van kwantitatieve normen mag worden gevraagd dat zij wetenschappelijk redelijk zijn onderbouwd*

Hierbij moeten toxicologische en epidemiologische kennis en ervaring worden betrokken.

In de onlangs verschenen Voortgangsrapportage 1989-1992 van het Milieuprogramma wordt een aanzet gegeven tot een saneringsbeleid inzake de waterbodembodem. Er worden 'signaleringswaarden' respectievelijk 'voorlopige C-waarden' gegeven die landelijk geldig zullen zijn. Als deze waarden worden overschreden, wordt onderzoek naar de noodzaak van sanering urgent geacht.

Dat klinkt al heel wat genuanceerder dan het Saneringsprogramma Waterbodembodem 1988-1989!

Deze aanzet tot verduidelijking juich ik toe. Ik begrijp dat het toetsingswaarden zijn, waarbij per locatie moet worden nagegaan of sanering nodig is. Wij zullen er attent op moeten zijn dat deze waarden door de lagere overheden niet meteen als saneringscriteria gebruikt respectievelijk misbruikt zullen worden. Niet in de laatste plaats omdat hier sprake is van *voorlopige* waarden.

Ik wil nog één aspect van kwantitatieve normen aan de orde stellen:

In de denkwereld van de regelgevende overheid gelden als maatstaven voor de kwaliteit van bodem, water en waterbodembodem de gezondheid van de mens en de kwaliteit van het milieu. Dat vraagt om

een aanpak van allerlei bronnen. In dat kader zijn begrippen als streefwaarden, grenswaarden en richtwaarden geïntroduceerd. Ik ga ervan uit dat deze begrippen bekend zijn. Zij spreken overigens voor zichzelf.

Het is duidelijk dat op termijn de streefwaarden zo veel mogelijk bereikt dienen te worden door stapsgewijze afbouw van grens- en richtwaarden, mogelijk gemaakt door preventieve en curatieve maatregelen.

Milieunormen plegen in de tijd dus in één richting te wijzigen: zij worden steeds verscherpt. Waar leidt dit toe?

Een voorbeeld:

Baggerspecie klasse 1 mag in zee worden gestort. De 'Schoon schip'-operatie was er op gericht te zijner tijd weer bagger van klasse 1 te hebben en dus in zee te kunnen storten.

Door een samenloop van omstandigheden blijken andere lozers op oppervlaktewateren ook gesaneerd te hebben, waardoor de kwaliteit van de baggerspecie in de loop van de tijd zeer sterk verbeterde, zo zelfs dat steeds meer specie van klasse 1 ter beschikking kwam, gereed om in zee gestort te mogen worden. Deze heuglijke ontwikkeling blijkt evenwel een onplezierig staartje te hebben: hoewel de verontreiniging qua concentratie gering is, wordt de hoeveelheid bagger zo groot dat de last van de verontreiniging (= hoeveelheid bagger maal concentratie van de verontreiniging) voor de zee te groot zou worden. Ik vraag me af hoe een dergelijk beleid zich verhoudt tot de afspraken in het Rijn Actieprogramma en of niet, tegen de aanvankelijke bedoeling in, nieuwe Slufterdeposits nodig zullen zijn.

Financiering sanering waterbodems

Met enige spanning en verwachting wordt door het bedrijfsleven uitgezien naar een visie op een toekomstig financieringsstelsel voor het integrale waterbeheer, zoals in het kader van de derde Nota Waterhuishouding is toegezegd. Ondernemers hebben behoefte aan zo'n totaal-visie die huns inziens aan de volgende randvoorwaarden dient te voldoen:

- het stelsel moet uitgaan van het principe 'de vervuiler betaalt';
- het stelsel moet samenhangend en stabiel van aard zijn en gelden voor een langere periode, opdat daarmee gerekend kan worden bij toekomstplannen;
- het stelsel moet passen binnen het gehele milieubeleid.

Laat ik beginnen met mijn visie op de vraag met welke middelen de waterbodems gesaneerd zou moeten worden, ervan uitgaande dat de noodzaak van sanering vaststaat. Ik kan kort zijn. De Interimwet Bodembescherming (IBS) is geschreven voor de sanering van zowel droge als waterbodems. Na uitgebreide discussie in het parlement is besloten dat deze saneringsgevallen met een erfeniskarakter (historische verontreinigingen) uit algemene middelen zullen worden betaald en dat waar mogelijk de kosten zullen worden verhaald op degene, door wiens onrechtmatige daad de verontreiniging is veroorzaakt. Er is toen uitdrukkelijk afgezien van de mogelijkheid deze saneringen te financieren uit de opbrengst van heffingen. De reden daarvoor was dat voor deze bodemverontreiniging uit het verleden een collectieve verantwoordelijkheid bestaat. Ik kan mij helemaal vinden in deze financieringsroute die voldoet aan onze randvoorwaarden en ik constateer dat ik me in goed gezelschap bevind: ook minister Smit heeft herhaaldelijk bevestigd dat de IBS van toepassing is op de waterbodems. De volgende vraag die zich voordoet is welke te saneren waterbodems als 'historisch' verontreinigd kunnen worden aangemerkt. Het is niet precies duidelijk waar in de tijd het omslagpunt ligt tussen 'historische' en 'nieuwe' verontreinigingen. Dit punt zal in ieder geval niet vóór het in werking treden van de IBS (1983) liggen.

Het BMRO is van mening dat dit tijdstip bepaald moet worden op het tijdstip van inbouw van de IBS in de Wet Bodembescherming, waarschijnlijk per 1 januari 1991. In geen geval zal hiervoor het jaar 1970 kunnen gelden, het jaar waarin de WVO in werking trad. In het Saneringsprogramma Waterbodems 1988-1989 wordt dit jaartal wel genoemd, naar ik begrijp om aan te geven dat verontreinigingen die na 1970 zijn ontstaan als financierbaar uit WVO middelen zouden kunnen worden aangemerkt. Het BMRO is van mening dat er geen gronden zijn die een dergelijke stellingname kunnen rechtvaardigen. De WVO voorziet nu eenmaal niet in de sanering van waterbodems.

Saneringsprogramma Waterbodems 1988-1989

In het Saneringsprogramma Waterbodems 1988-1989 kondigt minister Smit aan het saneren van een aantal vervuilde locaties te willen betalen uit de opbrengsten van de verontreinigingsheffing rijkswateren. (Tot een bedrag van veertig miljoen gulden). De minister zegt hierin dat in de budgetten geen ruimte is voor sanering

van waterbodems en dat de WVO zou toelaten dat sanering van waterbodems die is verontreinigd door binnenlandse bronnen na in werkingtreding van de WVO kan plaatsvinden uit de opbrengst van de WVO-heffing. Ik zou nu kunnen volstaan met een verwijzing naar mijn hierboven weergegeven visie en zeggen: voor de sanering van de waterbodems geldt de IBS en niet de WVO.

Toch wil ik niet nalaten in te gaan op de argumenten die de minister hanteert. De minister beroept zich op artikel 23 van de WVO die de bestedingsdoelen van de heffing limitatief omschrijft. Eén van deze doelen is bestrijding van waterverontreiniging door de heffingsbevoegde instantie zelf. De verontreinigingsheffing rijkswateren is echter uitsluitend ingesteld voor het doen van uitkeringen aan de vervuilers (bedrijven en gemeenten), die volgens de vergunning gehouden zijn zuiveringsmaatregelen te treffen.

De wettelijke bestedingsmogelijkheid, waarop minister Smit zich beroept, is niet van toepassing op de rijksheffing, maar heeft alleen betrekking op de besteding van de regionale verontreinigingsheffingen. De wetshistorie laat daarover geen misverstand bestaan. Ook is de opvatting van de minister naar mijn mening strijdig met het principe 'de vervuiler betaalt' waar de WVO-heffing een toepassing van is. Dat blijkt uit de relatie die in de uitwerking van de heffingsgrondslag is gelegd tussen heffing en aard van de te bestrijden verontreiniging, te weten lozing van zuurstofbindende stoffen. Aanwending van de heffing voor andere doeleinden, zoals sanering van de waterbodems, die voornamelijk vervuild is door anorganische stoffen (zware metalen) en organische microverontreinigingen, is daarom in strijd met het 'vervuiler betaalt'-beginsel. Dit beginsel beoogt niet alleen adequate toerekening van verontreiniging, c.q. bestrijdingskosten, aan de afzonderlijke vervuilers, maar houdt ook een waarborg in dat de vervuiler niet betaalt voor bestrijdingskosten, die hem niet zijn toe te rekenen. Het besluit van de minister is in strijd met dit uitgangspunt. Veel van de te saneren locaties zijn, neem ik aan, verontreinigd in het kader van een verleende WVO-vergunning. Daaraan is een afweging voorafgegaan inzake de toelaatbaarheid van deze lozingen voor het milieu.

Ook impliceert het besluit dat bedrijven die in de afgelopen decennia veel investeringen hebben gepleegd om hun

eigen verontreinigingen te saneren nu worden 'gestraft' voor hun inspanning, door te moeten meebetalen aan de sanering van verontreinigingen waar zij part noch deel aan hebben gehad! Voor zover kostenverhaal in het kader van de IBS niet mogelijk is, is de enige resterende route die van de algemene middelen. Nu er wat mij betreft duidelijkheid is over wat als verontreiniging met een erfeniskarakter moet worden beschouwd hoeft dit niet op problemen te stuiten. Op rijksniveau dient uiteraard wel bereidheid aanwezig te zijn om sanering van waterbodems de prioriteit te geven die minister Smit voor ogen staat. Veelzeggend acht ik in dit verband de vraagtekens die de Raad van de Waterstaat heeft geplaatst bij de saneringsurgentie van de door de minister aangewezen locaties.

Kostenverhaal

Ik wil niet al te diep ingaan op de vraag wanneer kostenverhaal mogelijk zou zijn. Dit is in de eerste plaats een vraag voor juristen. Wel dient het criterium 'onrechtmatigheid' daarbij centraal te staan. Daarbij spelen onder andere de aspecten 'veroorzaking' en 'zorgvuldigheid' een belangrijke rol. Voor verontreinigde waterbodems die evident zijn veroorzaakt door puntlozingen kan echter worden betoogd dat hieraan een afweging is voorafgegaan in het kader van de WVO vergunningverlening. Verlening van de vergunning impliceert dat de vergunningverlenende instantie de lozingen aanvaardbaar heeft geacht voor het watermilieu. Dit zou mijns inziens een sterk argument moeten zijn om te verdedigen dat de veroorzaker van een verontreiniging uit een puntbron jegens die vergunningverlener niet van onzorgvuldigheid kan worden beticht. Men zou hierbij kunnen betogen dat vanaf de inwerkingtreding van de WVO in 1970 de waterbodems impliciet werd 'mee' beschermd, hetgeen een verschil is met de situatie rondom de droge bodem, waarvoor immers pas op 1 januari 1987 de Wet Bodembescherming in werking is getreden. Bij het aspect 'Kostenverhaal' inzake de waterbodems kan het jaar 1970 dus wellicht wel als 'markeringspunt' dienst doen.

Voorts kan betoogd worden – en ik denk daarbij aan het aspect veroorzaking – dat kostenverhaal ten aanzien van de waterbodems in vele gevallen moeilijker is dan bij bodem en grondwater, omdat het systeem water/waterbodems beweeglijker is, zo niet in absolute zin (ook grondwater stroomt) dan wel in relatieve zin.

Nieuwe situaties

Over de vraag hoe de waterbodemsanering van 'nieuwe verontreinigingen' (dus die na 1 januari 1991 zullen ontstaan) moet worden gefinancierd zal het saneringsonderdeel van de Wet Bodembescherming moeten worden afgewacht. Het ligt in de rede hierbij een onderscheid te maken tussen een 'bekende' en een 'onbekende' veroorzaker. Een bekende veroorzaker zal vrijwel altijd een vergunninghouder zijn. Het is de vraag hoe in dat verband zal moeten worden omgegaan met een eventueel kostenverhaal. Als in het kader van de WVO (bijvoorbeeld door wetswijziging) de waterbodems expliciet een te beschermen belang zal worden zal kostenverhaal, althans door de instantie die de vergunning heeft verleend, naar mijn inschatting een moeilijk zo niet onmogelijke zaak worden.

Het 'waterbodemsvoorschrift' in de WVO

Een nieuw element in deze discussie speelt ook het zogenaamde 'waterbodemsvoorschrift' dat door de overheid in een aantal recent verleende WVO-vergunningen is geïntroduceerd. Dit voorschrift zou de vergunningverlener de mogelijkheid moeten bieden om geloosde verontreiniging, die door hechting aan slib en als gevolg van concentratie in het bodemsediment is geraakt, door en op kosten van de vergunninghouder te laten verwijderen, als dat om reden van de bescherming van de waterkwaliteit noodzakelijk is. Een dergelijk artikel lijkt mij, althans op grond van de huidige WVO, aan kritiek onderhevig. Ik begrip dat er twee overwegingen kunnen zijn voor de vergunningverlener om een dergelijk artikel op te nemen:

- De lozer kan niet voldoen aan de saneringseisen, eisen die, mede gelet op de waterbodems, aan de lozer zouden moeten worden gesteld. Door het waterbodemsvoorschrift als een soort 'uitgestelde preventie' kunnen de onaanvaardbaar geachte gevolgen dan weggenomen worden.
- Het is niet zeker of op den duur de waterbodems niet toch ernstig en onaanvaardbaar verontreinigd raakt. Bij deze materie spelen juridische, milieuhygiënische en technische aspecten een rol. Ik betwijfel of de huidige WVO een dergelijk voorschrift toelaat: het artikel is immers op de kwaliteit van de waterbodems in plaats van op de kwaliteit van het water gericht. Echter ook indien om redenen van waterkwaliteit gebruikt zou worden gemaakt van zo'n artikel zullen allerlei onzekerheden voor vergunning-

houders ontstaan. Het artikel roept vele vragen op zoals:

Normen

Hoe onderbouwd zijn deze; hoe verhouden zij zich tot de aan het water toegekende functies; moeten normen niet eerder een 'toetsend' dan een 'dictaat'-karakter hebben; uit welke andere bronnen kunnen de verontreinigingen nog worden toegeleverd (rivieren, inlaten, lucht, enzovoort).

De vergunning

Is veilig gesteld dat het milieu werkelijk gebaat is met zo'n voorschrift: met andere woorden vindt een zodanige integrale afweging plaats tussen 'het laten liggen van specie' en 'het baggeren en op land deponeren' dat het milieuprobleem niet wordt verplaatst?

Betekent een dergelijk voorschrift, indien het zou worden aanvaard door vergunninghouder, niet in feite het tekenen van een blanco cheque, waarbij ook verontreinigingen van derden moeten worden opgeruimd. Is vergunninghouder überhaupt in staat zorg te dragen voor verwijdering, met andere woorden is hij niet volledig afhankelijk van andere overheden en de voorwaarden die deze verbinden aan 'verwijdering'? Naar mijn mening dient verlening van een vergunning in te houden dat de betreffende lozingen als aanvaardbaar voor het watermilieu wordt beoordeeld. Als het bevoegd gezag twijfelt over deze aanvaardbaarheid dient hij onderzoek te verrichten totdat deze duidelijkheid is verkregen. Als vervolgens de lozing als niet aanvaardbaar wordt beoordeeld over de waterkwaliteit, dient de vergunningverlener prioriteiten te stellen, mede met het oog op de concurrentiepositie van het bedrijf, zonedig leidend tot een fase-gewijze vermindering van de lozingsvracht. In laatste instantie zal als serieuze optie het weigeren van de vergunning moeten worden overwogen.

Literatuur

- Ministeries van V & W en van VROM. (1987). *Saneringsprogramma Waterbodems 1988-1989*. Ministeries van V & W en van VROM (1985). *Indicatief Meerjarenprogramma Water 1985-1989*. Vellinga, T. (1988). *Schoon havenstrib door een schone Rijn*. H₂O (21) 1988, nr. 6, p. 134-137. Coördinatiecommissie uitvoering WVO, Werkgroep VI (1986). *Diffuse bronnen van waterverontreiniging*. Centraal Bureau voor de Statistiek (1988). *Koper in Nederland, 1985*. Ministeries van VROM, L & V, V & W. *Indicatief Meerjarenprogramma Milieubeheer 1986-1990*. Nederlands Meststoffen Instituut. *Gegevens over het gebruik van kunstmest en dierlijk mest*.

